

Звідси її повчальна інтенція як прикметна жанрова ознака. Тож дискурсивна практика М. Устияновича в цьому жанровому різновиді епіки засвідчила широкі можливості романтизму, його спроможність до художнього відтворення світу та людини. У наративі автора змальовано мальовничу частину України – Верховину, її неповторних людей, їхні звичаї, вірування, працелюбність, альтруїзм, духовність. Своїми художніми можливостями повість відповідала насущним потребам літератури середини XIX століття в пізнанні національного характеру українця – волелюбної натури, духовно багаті особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гузар З. Повість Миколи Устияновича “Страсний четвер” // *Шашкевичіана*. – Вип. 1-2. – Львів-Броди-Вінніпер: Просвіта, 1996. – С. 311-317.
2. Гуревич А. Бойківська тема у прозі М.Устияновича // *Слово і Час*. – 2006. – № 9. – С. 40-45.
3. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – початку XX ст. – К.: Вища школа, 1981. – 277 с.
4. Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке // *Костомаров М. Твори: У 2 т.* – К.: Дніпро, 1967. – Т. 2. – С. 375-393.
5. *Літературознавча енциклопедія: У 2 т.* / Упоряд. Ю. Ковалів. – Т. 2. – К.: Академія, 2007. – 622 с.
6. Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років XIX століття. – К.: Наук. думка, 1988. – 318 с.
7. Устиянович М. Мєсть верховинця // *Письменники Західної України 30–50-х років XIX ст.* – К.: Дніпро, 1965. – С. 393-412.
8. Франко І. Миколай Устиянович // *Франко І. Збір. тв.: У 50 т.* – Т. 26. – К.: Наук. думка, 1984. – С. 380-383.
9. Франко І. Южнорусская литература // *Франко І. Збір. тв.: У 50 т.* – Т. 41. – К.: Наук. думка, 1984. – С. 101-161.
10. Jillespie J. Novella, Nouvelle, Novelle, Short Novel – F Review of Terms // *Neophilologus*. – Leipzig, 1987. – Vol. 51. – № 2, 3.
11. Sacks Sb. Fiction and the Shape of Belief. A Study of Henry Fielding with glances at Swift, Johnson and Richardson. – Berkley – Los Angeles, 1984. – 325 p.
12. Springer M. D. Forms of the Moderne Novella. – Chicago – London, 1985. – 423 p.

Отримано 25 серпня 2011 р.

м. Тернопіль

КУР'ЄР КРИВБАСУ. – 2011. – №264-265 (ЛИСТОПАД-ГРУДЕНЬ)

Проза репрезентована романом-вертепом М. Лазарчука “Євангеліє від лукавого”, повістю С. Процюка “Бийся головою до стіни”, “Обламками епосу” Марка Роберта Стеха “Невмирущі”, новелами Л. Таран, “Сибірською повістю” Уладзімера Арлова (пер. із білоруської О. Ірванця). У рубриці “Коктейль з американської культури” Віра Крой подає уривок із роману Вільяма Гессе “Тунель” (1995) (пер. з англ. М. Ковалія); уміщено також есе Марти Коваль “Філософія і музика слова: про творчість Вільяма Гессе”. Поезія представлена добіркою “Територія роздоріжжя” Станіслава Вишенського та “Адам” Остапа Сливинського. У добірці Валерії Богуславської “УНІВЕР” – вірші видатного єврейського поета і драматурга Іцика Мангера. У “SCRIPTIBLE” – літературно-критичний колаж “Плач доктора Фаустуса” Софії Майданської, “Воротар у брамі поезії (3 химерних роздуми про Антоніча і Лемківщину)” Юрія Гаврилюка, “Клепсидра незужитого часу Бруно Шульца” Дмитра Дроздовського, “Вічний промінь спогадів” (про М. Рильського) Тетяни Волгіної, “Троє повернень” Ігоря Котика (роздуми над книжкою О. Клименка “Коростишівський Платонов” та романом А. Дністрового “Дроздофіла над томом Канта”). У підрубриці “Нові автори нового століття” Олега Коцарева – вірші Миколи Шпаковського, спогад Марії Гадамської “Альбоми на забудь...” та “Ноктюрн периферійного авангарду” Володимира Вакулєнка-К про харківський “АВАЛгард”. КНИГОПАНОРАМА. Зміст журналу за 2011 рік.

В.Л.

Наші
презентації

бібліографічного ресурсу інформації, літературна біографіка зі сторінок якого постає задокументовано, збагачуючи світову культурну спадщину.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рева А. [Вітальне слово: до виходу в світ 500-го ювіл. номеру “Слова і час”] // *Слово і Час*. – 2002. – № 8. – С. 24. – (Слово нашим шанувальникам).
2. Рева А. Коптілов – мій викладач, який навчав думати і творити // *Українське мовознавство: Міжвідомчий наук. збірник / Міжнар. наук. конф. “Мова як світ світів: Поетика і граматики”* (Київ, 18–19 листоп., 2010) / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 40/1. – 438 с.
3. Рева А. Життєписи видатних діячів української літератури в історичній пам’яті (з досвіду роботи в Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського) // *Наукові праці: Наук.-метод. журнал*. – Т. 135: Вип. 122: Філологія. Літературознавство. – Миколаїв: Вид-во – ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 128 с.
4. Рева А. Літературно-художня періодика: історико-критичний ескіз. Інновації // *Наука України у світовому інформаційному просторі / НАН України*. – Вип. 5. – К.: Академперіодика, 2011. – 156 с.
5. Рева А. Микола Дашкевич – історик, джерелознавець, автор військового епосу Придніпров’я (за Північними пам’ятками): Кримський відгомін // *Воєнна історія Північного Причорномор’я та Таврії: Наук. збірник; Матер. Всеукр. наук. військ.-істор. конф. (6–7 жовтня, 2011 р., м. Севастополь) / М-во оборони України; Нац. військ.-істор. музей України; Військово-морський музей України; Військово-морський музейний комплекс “Балаклава”; Держ. підприємство “Укроборонсервіс”*. – Севастополь, 2011. – 802 с.
6. Рева А. Рева Григорій Семенович – педагог-літературознавець: До 90-ліття від дня народження // *Український календар – щорічник: Українознавство*. – К., 2010. – 244 с. / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Центр українознавства філософ. ф-та.
7. Рева А. Українська літературна біографіка кінця ХХ – початку ХХІ ст.: Спроба аналізу // *Слово і Час*. – 2009. – № 11. – С. 101–109.
8. Скупейко А., Дончик В. Наукова періодика: “Радянське літературознавство”, “Слово і час” // *Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України: 1926–2001: Сторінки історії: 75*. – К.: Наук. думка, 2003. – 589 с.: іл.

Отримано 6 січня 2012 р.

м. Київ

Кочубей Ю.М.

**В.В. ДУБРОВСЬКИЙ
(1897-1966)
ЯК СХОДОЗНАВЕЦЬ**

Кочубей Ю.М. В.В. Дубровський (1897 – 1966) як сходознавець / Ін-т сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України. – К., 2011. – 544 с. – (Серія “Наукова спадщина сходознавців”)

Висвітлено життєвий і творчий шлях призабутого видатного українського вченого, історика і сходознавця-тюрколога В.В. Дубровського. Книжка містить дослідження “В.В. Дубровський (1897–1966) як сходознавець”, список його сходознавчих творів у хронологічному порядку й повні тексти праць без купюр, хоча деякі мають нерозбірливі слова й лакуни з технічних причин. Крім праць українською мовою, друкованих у 20–30-х рр. ХХ ст. в Україні, публікуються тексти турецькою мовою з часопису “Dergi” (Мюнхен), хоча вони й опубліковані С. Шімшіром (м. Алмати, Казахстан), а також “Новітнє турецьке красне письменство” Г. Грісбаха Туґана. До видання вміщено дві праці із невиданого у 30-і рр. збірника під назвою “Україна і Схід”: “Про деякі татарсько-українські терміни й про гіпотези М. Слабченка” і “Посольство гетьмана Івана Мазепи до Туреччини та Криму 1699 (1700) р.”.

Не з усіма положеннями В. Дубровського можна погодитися, але його праці й сьогодні не втратили свого наукового значення.

В.Л.

швидко-легко “впасти в шал”, то жінкою із тверезо-раціональним поглядом на життя, котра вражає оточення підкресленою стриманістю і знанням відповідей майже на всі питання й запити життя. В. Врублевська показує, як та О. Кобилянська, що жила із зосередженням “у собі”, з органічно-парадоксальною складністю взаємодіяла із тією, що поставала “назовні”. У розробці провідного персонажа постійно стикаються внутрішні буревії – і нерідко не по-жіночому владний самоконтроль, що його називають “силою волі”, вибухова енергія душі, і позирна беземоційність аж до демонстративної холодності, яку в ній нерідко вбачало оточення, гордовите самолюбство, що спонукало її дослухатися передовсім до свого голосу й інтуїції, і схильність до ролі дидакта, котрий коли не повчає, то принаймні дає слушні настанови своїм співрозмовникам, насамперед найближчим подругам. За всіх душевних катаклізмів, що з нею траплялися й не просто захоплювали – затоплювали її, вона нерідко сприймалася як людина, наділена “мовчазним спокоєм”, що в напружені життєві часи “трималася

мужньо”, сприймалася як “вирафінована інтелігентка” (А. Кучинський) або жінка, в якій “занадто практичний розум” (доктор Окуневський).

Основна проблема, що її В. Врублевській довелося розв’язувати у процесі роботи над біографічно-документалізованим романом “Шарітка з Рунгу”, – зберігати динамічну співвіднесеність у внутрішньоцентричному і зовнішньооявленому зображенні О. Кобилянської. Проекцію її образу “назовні” розроблено не так концептуально і глибоко, без увиразненого нюансування і прикметної деталізації, притаманних обробці її психологічного “я”-простору. Але те, що романістці безумовно вдалося, – виявити й показати неймовірно напружене інтонування духу, плоті й екстатично-витриманої натури письменниці, яка окремими своїми текстами (такими як “Природа”, “Valse melancholique”; вони, до речі, згадуються й органічно резонують у романі) випереджала український естетичний час.

А можливо, це і є по-справжньому єдино сутнісна місія митця.

Ярослав Голобородько
м. Херсон

Отримано 13 грудня 2011 р.

Дончик В.Г. Доля української літератури – доля України: Монологи й полілоги. – К.: Грамота, 2011. – 640 с.

Книжка українського літературознавця (історика літератури, критика) академіка НАН України Віталія Дончика – це своєрідне вибране, до якого ввійшли розвідки автора про українське письменство 1960–2010 років. Тут уміщено статті, портрети, нотатки, полемічні репліки, самокритичні коментарі, бібліографічні довідки. Ця мозаїчна історико-літературна хроніка дає уявлення про особливості, тенденції, явища і проблеми художнього процесу різних десятиліть “доби на переломі”, доби суперечливої, але все ж позначеної необхідним для мистецької творчості імперативом тягlostі і спадкоємності. За аргументами у своїй розмові автор звертається до Шевченка і Франка, Грушевського, Єфремова, Чижевського, Гончара, Ліни Костенко, Григора Тютюнника, Загребельного, Дзюби, Вінграновського, Гуцала й багатьох інших українських письменників і вчених, розгортаючи на сторінках книжки цікавий і вдумливий полілог.

В.Л.

Наші
презентації

Шевченка, дослідників і рятівників шевченкіани (зокрема, А. Терещенка, який досліджував сволоки дякової хати в Кирилівці), скульптури Шевченка тощо. Пропонована книжка дає читачеві значно більше, ніж яскраві інсталяції в шевченківському Музеї в Каневі. Вона унаочнює життя Шевченка: життя фізичне і духовне, життя “за життя” і життя по смерті (тобто воскресіння Шевченка в українській культурі). Читач знайде тут унікальні офорти, ілюстрації до “Кобзаря”, фотокопії текстів, написаних рукою Шевченка, посмертну маску Шевченка, що зберігається в Каневі. Кожен зможе відчути, вловити величний (але й не менш трагічний) час, у якому жив Тарас, познайомитися з його друзями, простежити еволюцію становлення шевченківської пам’яті в Україні.

Повернення до Т. Шевченка у XXI столітті – це спроба витворення самої України третього тисячоліття. Інтелектуальне наповнення шевченківських творів не застаріває: у тому джерелі нуртує думка,

яка допомагає не просто вистояти, віднайти себе в тяжкий час, а й побачити майбутнє. Шевченко міг за умов фізичної несвободи створити “Садок вишневий коло хати...”. Цей чарівний вірш написано не в час спокою, а в найтяжчу пору, в яку, проте, Шевченко не звинувачував світ, не скаржився на долю й не жалівся на ворогів. Він писав, створюючи своєю працею красу, яка звеличує людину над буденністю й не дає впасти під тягарем проблем і екзистенційної втоми. До того ж, що важливо, цей маленький “Садок вишневий...” став символічним рятунком України. Хоч би як було тяжко, усе одно треба робити свою справу, іти до мети й не занепадати духом.

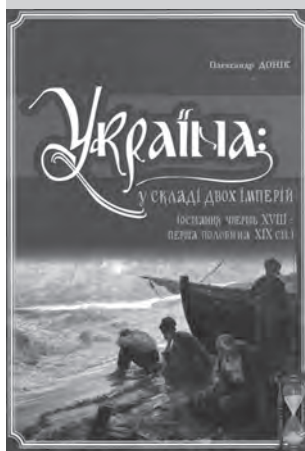
Тому творчість Т. Шевченка актуальна і в наш час, адже вона змушує по-іншому сприймати цінності життя. Ця актуальність не має терміну придатності. Важливо повертатися до Шевченка через новітню рецепцію його творчості, через психологічне переживання його життєвого шляху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузякіна Н. Хтось має починати! Роздуми про сучасне прочитання п’єс М. Куліша // *Культура і життя*. – 1988. – 16 жовт.
2. *Повернені шевченківські раритети* / Авт. проекту С. Гальченко; упорядкування, наук. опис колекцій, приміт. С. Гальченка, Н. Лисенко. – Дніпродзержинськ: Видавничий дім “Андрій”, 2010. – 288 с., 514 іл.

Отримано 3 квітня 2011 р.

Дмитро Дроздовський
м. Київ

Донік О.М. Україна: у складі двох імперій (остання чверть XVIII – перша половина XIX ст.). – К.: Кріон, 2011. – 248 с.; іл.

Європейська історія кінця XVIII – поч. XIX ст. була наповнена революціями, промисловими й політичними переворотами, що призвело до утвердження капіталізму, конкретно наповнюється змістом поняття “Нація”. Доля ж корінного народу України будувалася зовсім за іншим сценарієм, особливо після остаточного розділення між Романовими (Російська імперія) та Габсбургами (Австрія). Це був період політики знищення російською імперією козацької держави – Гетьманщини та Запорозької Січі, оплоту козацької вольниці. На сторінках цієї книжки в науково-популярному викладі читачі познайомляться з цікавими подіями та фактами багатой, часом складної драматичної чи навіть трагічної історії України, а також із людьми, які її творили в період переходу від шляхетсько-козацької до народницької доби. Цікава вона ще й багатими ілюстраціями, що органічно доповнюють зображення історичних постатей, подій, місць.

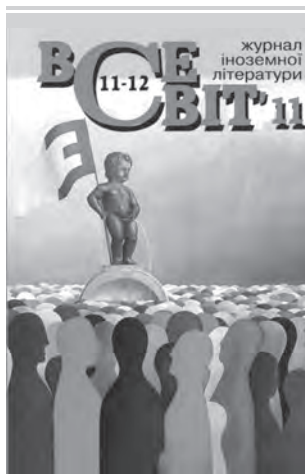
С.С.

Наталія Лисенко-Єржиківська. Як на мене, секрет того, що робота вийшла такою от вдалою, у принципі її побудови на “полярних” текстах. Ви, пані Ірино, порівнюєте різні критичні підходи, оцінки тих чи тих літературних явищ. Мені імпонує те, як у Вас резонують тексти. Скажімо, у розділі про “Зів’яле листя” зіставлено різних “ліричних героїв”: ліричного героя відомого поетичного твору і персонажів сучасних текстів (того розважливого, “класичного” “ліричного героя” та сучасного, як сьогодні говориться, “суперперсонажа”). І вже працюють не персонажі – працюють образи; а від архетипів Ви прямуєте до енергетики слова... Поезія найперше розкриває внутрішній світ людини, її зв’язок з Богом, екзистенційні моменти. Ваша робота примушує думати про енергетику самого слова: слова-образу, слова-символу і слова як духовної субстанції. Мені дуже імпонує, як Ви відчитуєте тексти. Адже те, що є на поверхні твору, те, чому начебто й не надавав значення, раптом обертається до тебе іншою стороною.

Ірина Бетко. Дякую всім колегам, однодумцям і опонентам, які познайомилися з моїми книжками, прийшли на обговорення і взяли в ньому участь. Мене щиро зворушили теплі слова підтримки, а особливо – критичні уваги, що й далі будитимуть інтелектуальний неспокій та інспіруватимуть до нових творчих пошуків “на шляхах духовної інтеграції...”

Отримано 10 листопада 2011 р.

Підготувала Олена Поліщук
м. Київ

ВСЕСВІТ. – 2011. – №11-12

Відкривається поезіями Тумаса Транстрьомера, Боба Дилана, Крістіана Моргенштерна та Джона Донна. Дмитро Павличко знайомить читача з перлинами світової поезії у своїх перекладах. У рубриці “Проза. Драма” надруковано драму Федеріко Гарсія Льорки “Початкове ауто сентиментальне”, повість Станіслава Бражника “Тетянин хрест”, діалог про мистецтво “Мистецтво та ерос” Айріс Мердок, фрагменти з роману Жоржа Екаута “Замок Ескаль-Вігор” та Хелветіки Бергштайн “Швейцарська рапсодія”, оповідання Тома Корагесана Бойла “Брудне озеро” й Террі Біссона “Вони зроблені з мяса”, “Автобіографію Дж. Г. Б.” Дж. Г. Белларда. Зі своїми статтями й нотатками в рубриці “Письменник. Література. Життя” виступають Лев Грицюк, Юлія Мусаковська (“Перекладацькі медитації над Тумасом Транстрьомером”), Дмитро Дроздовський, Галина Усатенко (“Середньовічні джерела української культури”), Ігор Оржицький (“Возвеличу малих отих рабів німих!”), Марі Хосе Олахісері (“Чи повернеться реальне до постмодерної літератури?”), Олена О’Лір (“Свята Тереза” Віктора Коптілова), Валентина Савчин (“Лукашіана Анатолія Перепаді”), Єлизавета Гречанюк (“Загадка трьох ведмедів”), Наталія Висоцька (“Подорожі вглиб культурної пам’яті”), Дар’я Московітіна (“Україна на карті світової шекспіріани”), Інна Пархоменко (“У світі Страбона”). На закінчення номера – оповідання Кіма Монсо “Подальша доля Попелюшки”.

Наші
презентації

**Історія української культури: У 5 т. – К.:
Наук. думка, 2011. – Т. 5. – Кн. 1. – 862 с.**

До першої книги п'ятого тому "Історії української культури" увійшли матеріали ХХ – поч. ХХІ ст. Простежено зміни стану української мови, національного мистецтва та архітектури протягом десятиліть.

Відкриває видання передмова акад. М. Г. Жулинського. У розділі I розглядаються етапи розвитку української культури у ХХ – на поч. ХХІ ст. та на межі століть: Новий етап в українському духовному й культурному житті; Населення. Економіка та політика України перед революцією та під час революції 1905 – 1907 рр., філософія, гуманітарні науки, мистецтво, музика, театр, архітектура, образотворче мистецтво, література, Перша світова війна, національна революція, 1917 – 1920 рр. Говориться також про "український ренесанс" 1920-х рр., пореволюційне національно-культурне піднесення – суперечності і трагічний кінець, культуру в час революції, культурну політику більшовиків, духовність, ідеологію за межами України, хрущовську відлигу (початок – кінець 1930 – 1950 рр.), від "відлиги" до незалежності (1953 – 1990 рр.), перебудову, культуру в незалежній Україні. У розд. II – мовне питання на зламі століть (Східна Україна – Західна Україна): початок століття, пожовтневий період, українізація, розвиток за радянської влади, зміна курсу, правописи, русифікація, сьогоденна мовна ситуація, брежнєвське правління і процес "зближення націй", інновації в системі мови й тенденції розвитку, державний статус. Розділ III – Фольклор; IV – Образотворче мистецтво; V – Традиційне декоративне мистецтво, художні промисли; VI – Архітектура. Завершують книгу "Бібліографія", "Список скорочень" та "Іменний покажчик".

Дослідження драматичних, а часом і трагічних процесів в українській культурі ХХ ст., а також панорамний огляд стану культури в незалежній державі підсумовують її багатовікову історію, засвідчують значущість української культури в контексті світової.

С.С.

Наші
презентації

**Історія української культури: У 5 т. –
К.: Наук. думка, 2011. – Т. 5. – Кн. 2. – 1031 с.**

Друга книга п'ятого тому містить історичний нарис про етапи розвитку української культури, зокрема літератури, від початку ХХ ст. до сьогодення. Хоча ХХ ст. назавжди увійшло в історію трагічними подіями, на його початку відбувається національне піднесення в контексті загальноєвропейських культурних зрушень – розвиток музеїв (церковно-археологічного, старожитностей і мистецтв) у Дніпропетровську, Києві, Одесі, Львові, Харкові, пожвавлення мистецького, зокрема виставкового, життя. З'являються нові жанри і стилі, лексико-формотворчі знаки й символи, поривання за право творити свою літературу в контексті української культури загалом. Розвивається філософія модерну, індивідуалізм, тривають пошуки духовно-ідеального начала в людині, ідеалу цілісної

Наші презентації

особистості. Відбувається розвиток “вільного мистецтва”, передусім у літературі, дизайні, театрі, що призводить до конфлікту й тотального заперечення академізму, виникнення нових форм, традицій, напрямків, стилів. Активністю і творчою плідністю вирізнявся український авангард (В. і Д. Бурлюки, І. Білібін, В. Кандинський та ін.), який став об’єднавчою ланкою між Західною і Східною Європою й водночас провокативним в означенні перспективи європейського модернізму. Українське мистецтво розширило функціонування і збагатило можливості сприйняття й пізнання світу. У книжці також відображені етапи розвитку літератури, музики, музичних театрів (оперного, оперети, музичного), музично-концертної діяльності, драматичних театрів, екранної культури, циркового мистецтва у ХХ – поч. ХХІ ст. Завершують видання “Бібліографія”, “Список скорочень”, “Іменний покажчик”.

С.С.

Наші презентації

Поліщук Олена. Автор і персонаж в українській новітній прозі. – К.: ПЦ “Фоліант”, 2011. – 176 с.

У монографії розглядається проблема автора й персонажа в літературному дискурсі, автора й персонажа в українській прозі кінця ХХ ст.: концепт гри, зокрема особливості авторської гри в романах Андруховича; карнавалізація в романі “Рекреації”, руйнування стереотипу “великого поета”, гра з колоніальними міфологемами в романі “Московіада”, перверсії в культурологічному просторі, містифікації та авторефлексії; “Персонаж/автор” у романі Ю. Іздрика “Воццек”, ілюзія суб’єктивності: ігровий характер авторського “Я” в “Польових дослідженнях з українського сексу” О. Забужко. Досліджує авторка також суб’єктивізацію авторського “Я” в романах Є. Пашковського, особливості персонажної сфери творів Г. Пагутяк та автобіографічність молодшої прози (І. Карпи, Т. Малярчук, Л. Дереша).

С.С.

Наші презентації

Література. Діти. Час. Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва. – Вип. 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 192 с.

Збірник видано за матеріалами міжнародного симпозиуму “Література. Діти. Час”, організованого Центром дослідження літератури для дітей та юнацтва, який відбувся 1-5 червня 2010 р. у Львові. У його рамках відбулися також науково-практична конференція “Література для дітей та юнацтва як основа для еволюції національної соціокультурної політики України” й літературний фестиваль дитячих письменників Львова та області, Перша всеукраїнська науково-практична конференція “Література для дітей та юнацтва в соціокультурному контексті розвитку суспільства”, майстер-класи для дітей тощо.

В опублікованих статтях, дослідженнях, розвідках висвітлюються актуальні проблеми теорії та історії літератури для дітей і молоді, літературної освіти, методики вивчення художніх текстів у школах, вищих навчальних закладах та ін.

С.С.